

דער בעלזער קוזאל

ממענינה הנובע של בעלזא מבית 'תורות בעלזא' | שנה ד' גליון קסג (יד) | פרשת שמות - כ' טבת תשפ"ג

ממעניני הפרשה

אהבת ישראל אמיתית להיות נותן עיניו וליבו בשמחתם ובצערתם

ויהי בימים ההם ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם (שמות ב, יא).
וברשיי "נתן עיניו ולבו להיות מיצר עליהם", כלומר, שאין די בזה שמוציאים
אנחה לשמע צערו של חברו, והולכים וממשיכים הלאה, רק שצריך להיות נתן
עיניו ולבו להיות מיצר עליהם", שמסר עיניו ולבו על צרות ישראל, עד כדי כך.

על דרך שאמר הכתוב "ואהבת לרעך כמוך אני ה'", כמו בשעה שיש לך
שמחה, שמח אתה, כך גם בראותך חברך שעושה איזה שמחה, עליך גם
לשמוח איתו. וכן להיפך ח"ו.

קביעות שיעור לימון החורף - אור ליום ה' פרשת נח ב' חשון תשע"ג

"כי אהיה עמך" - דעת דקדושה היא עם משה רבינו

הנה, משה רבינו אמר להשי"ת (שמות ג, יא) מי אנכי כי אלך אל פרעה וכי
אוציא את בני ישראל ממצרים. והשיב לו השי"ת (שם יב), כי אהיה עמך וגו'.

היינו, שמשה רבינו ע"ה, שעליו אומר הכתוב (במדבר יב, א) "והאיש משה
ענו מאד", אמר להשי"ת "מי אנכי כי אלך פרעה", והשיב לו השי"ת, דוקא אתה
תלך להוציא את בני ישראל ממצרים, "כי אהיה עמך", היינו, הדעת יהיה עם
משה רבינו, כדכתיב (הושע ב, כב) "וארשתיו לי באמונה וידעת את ה'", והיינו
שהדעת דקדושה יהיה עם משה רבינו.

וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את
האלקים על ההר הזה. פירוש, על ידי יציאת מצרים וכל משה רבינו להשפיע
לבני ישראל דעת כדי שיוכלו לקבל את התורה, "לדעת את ה'" (הושע ו, א).

חג הסוכות - אושפיזא דמשה - אור ליום ה' שבוע של סוכות תשע"ז

'והנה ידו מצורעת כשלג' - שבעת צרה אין להצדיק להחזיק עצמו בענוה

כ"ק אא"ז (מין אדמו"ר מהר"ש ז"ע) זצ"ל היה יושב עם תפילין של רבינו תם
בבית המדרש אחר התפילה, וכבר היה אז סג נהור וממילא ישב וחזר הפרקים
משניות בעל פה, ופעם בעת לימודו היה רעש, ושאל מה הרעש שם, ואמרו לו
שכ"ק זקניו ז"ל שהיה אז ילד קטן משחק. ואמר כ"ק אא"ז ז"ל שיביאו אותו
אליו והניחו על ברכיו, ואמר לו כמה דברים, ואחר כך קראו לאביו כ"ק אא"ז (מין
אדמו"ר מהר"ש ז"ע) ואמר שהוא כבר יכול לקחת אותו, ושאל אותו אביו (מהר"ש)
ז"ל, מה אמר לך כ"ק אא"ז ז"ל והוא - כ"ק זקניו ז"ל - היה עוד ילד קטן ואמר
לו שאינו זוכר, וכשגדל קצת שאל אותו אביו שוב אם אתה זוכר שאא"ז ז"ל
לקח אותך על הברכיים שלו, וענה שהוא זוכר, ושאל אותו כ"ק אא"ז ז"ל מה
אמר לך, ואמר שאינו זוכר וכך נשנה הדבר כשנתגדל ביותר וכשנעשה בר
מצוה ובעת החתונה, ואמר כ"ק זקניו ז"ל שראיתי על אבי שהוא חושד בי שאני
יודע ואיני רוצה לומר, אבל מה אני יכולתי לעשות שבאמת לא זכרתי כלום.

וכשנסתלק כ"ק אא"ז ז"ל הצטער מאוד שכ"ק זקניו ז"ל על פטירת אביו,
ובגמר השבעה כשננס לבית אחרי שלא למד שבעה ימים רצה לקיים מצוות
תלמוד תורה ביקש שיביאו לו איזה ספר, והיה מונח שם חומש שמות ונתנו
לו את החומש ונתיישב על השטיל (כסא) ופתח את החומש והאירו פניו, ואמר
עכשיו נזכרתי כל הדיבורים שאמר לי כ"ק אא"ז ז"ל כשלקחו על בירכיו.

שכ"ק אא"ז ז"ל שאל אותו מה סיפר המלמד בחדר, ואמר שסיפר
שהקדוש ברוך הוא לקח את משה רבינו ע"ה להיות רועה ישראל מפני שהוא
היה רועה נאמן להצאן, אמר הקדוש ברוך הוא אתה רועה נאמן להצאן לפיכך
תזכה להיות רעיא מהימנא לישראל, ושאל אותו כ"ק אא"ז ז"ל מה עוד סיפר
המלמד ואמר כ"ק זקניו ז"ל שסיפר ששלח הקדוש ברוך הוא את משה לילך
לישראל, אמר משה 'הן לא יאמינו לי ויאמרו לא נראה אליך ה' (שמות ד, א),
ושאלו אא"ז ז"ל איך יכול להיות שמשה היה רועה נאמן שיאמר שבני ישראל
לא ישמעו לי, וענה על זה שמשה באמת סבר שבני ישראל יאמינו לו, רק אמר
הן לא יאמינו לי, ואף על פי כן יאמר לו הקדוש ברוך הוא שילך ויוציאם כמו
שהיה באמת, ובוזה יעשה הכנה לדורות שכל פעם שבני ישראל יהיו בעת צרה
יפדם הקדוש ברוך הוא אף על פי שלא יהיו ראויים להנצל.

וכשגמר זאת נכנס בו רוח חדשה, ואמר כ"ק זקניו ז"ל שעכשיו נתיישב לו
קושיא שהגמרא בשבת (צו, א) יליף ממשה רבינו ע"ה שהחושד בכשרים לוקה
בגופו, מאיפה לומדים את זה שמתחילה אמר 'הן לא יאמינו לי', ואחר כך
כתיב (שמות ד, ו) 'והנה ידו מצורעת כשלג'. והקשה זקניו דהרי משה רבינו לא
חשד את בני ישראל, רק רצה לעשות בזה הכנה לדורות, ואם כן למה נלקה
בצרעת, ויתיר דבאמת משה רבינו סבר שבני ישראל יאמינו אליו, רק אמר
שיאמרו לא נראה אליך ה', אליך דייקא שמי אתה שיתגלה אליך ה', אולם
כשישראל הם בעת צרה אסור להחזיק את עצמו בענוה ולפיכך נלקה בצרעת.
כ"ב חשון - לעקיף און בראנפין תש"מ;

'מאמינים בני מאמינים' - אף שחמאו היה זה בדרך שמות ובעיקרן האמינו בהשי"ת

הנה באמת בעת יציאת מצרים לא היו בני ישראל במדרגה גבוהה,
והשי"ת היה צריך לטהרנו ולקדשנו, מכל מקום נשארה האמונה אצל בני
ישראל ואפילו באותו זמן דאיתא במדרש עליו (שמות רבה כה, ז) שהיו עובדי
עבודה זרה, זה היה רק ענין של טעות ומעשה שטות (עיי' ילקוט שמעוני בשלח רמז
רלד), אבל באמת היו בני ישראל מאמינים בני מאמינים, כמו שכתוב (שמות ד,
לא) 'ויאמן העם וישמעו כי פקד ה' את בני ישראל', ואיתא בגמרא שבת (צו, א)
שבשעה ששאל משה רבנו את השי"ת 'והן לא יאמינו לי' (שם, א) אמר השי"ת
למשה רבנו שבני ישראל 'הן מאמינים בני מאמינים', ובכח האמונה התחזקו
בני ישראל במצרים, ואפילו שעדיין היה קודם קבלת התורה התחזקו בני
ישראל בכח האמונה.

כ"ה חשון - סעודת הילולא תשס"א

ימי השוכבים (א)

'מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה' – ראובן פגם בבחינת 'עשה טוב' ועשה תשובה כמו שפגם ב'סוד מרע' ובוזח פתח שער לתשובה אף על העיונות ממש

הגמרא אומרת בשבת (נה, ב) **כל האומר ראובן חטא אינו אלא טועה, אלא מתוך שבלבל מוצעו של אביו מעלה עליו הכתוב כאילו שכב עמה.**

יש בחינה של סוד מרע ועשה טוב, קדושת יוסף הצדיק היא שיהודי ירחק עצמו מכל העניינים הבאים מצד ההתנגדות דקדושה, קדושת יוסף הצדיק היא להמשיך השפעות טובות מלמעלה למטה - משורש הקדושה עד למטה לארץ התחתונה. ראובן אכן באמת לא חטא, היינו שלא חטא בבחינת סוד מרע, אך ראובן עיכב את יעקב אבינו שלא יוכל להשפיע מה שרצה להשפיע ברוב קדושתו משמי מרומא עילאה, משורש הקדושה עד למטה בארץ, וראובן בעונותיו שב בתשובה בשקו ובתעניתו כאילו חטא חס ושלום בעבירות הגרועות ביותר.

המדרש אומר (בראשית רבה פד, ט) **"אמר לו הקדוש ברוך הוא מעולם לא חטא אדם לפני ועשה תשובה, ואתה פתחת בתשובה תחלה, חייך שכן בנך עומד ופותח בתשובה תחלה... שנאמר (הושע יד, ב) 'שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך'."**

ידועה הקושיא (עיין שם במפרשי המדרש יפה תואר ונור הקודש), דהרי איתא שאדם הראשון חטא וקין חטא, ומדוע אומר המדרש שלא פתח אדם בתשובה עד ראובן. התירוץ היא, אדם הראשון חטא וקין חטא, אך תשובתם היתה כאדם שחוטא חס ושלום, אבל ראובן שב בתשובה אפילו שלא חטא אף פעם בבחינת סוד מרע, ואף על פי כן שב בתשובה כאילו עבר העבירות הכי גדולות.

"חייך שכן בנך עומד ופותח בתשובה", היינו, הגמרא אומרת ביומא (פו, א) **"גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד",** מקשה שם המהרש"א (ד"ה עד כסא הכבוד) מהי הכוונה, וכי כשמתפללים אין התפילה מגעת עד כסא הכבוד. התירוץ הוא שיש הרבה מדריגות, יש מדריגה שכשיהודי מתפלל, צריך אחר כך אחד שיעלה את תפלתו אל כסא הכבוד, ויש מי שמתפלל ותפלתו מתקבלת מיד ללא שום ממוצע, 'כי מי גוי גדול אשר לו אלקים קרבים אליו כה' אלקינו בכל קראנו אליו' (דברים ד, ז). אבל תשובה, בין אם הוא צדיק גמור ושב כל כך בתשובה, ובין אם הוא רשע גמור השב בתשובה, התשובה מגעת עד כסא הכבוד.

וזה פעל ראובן בהכנתו להעלות את כל התשובות של בני ישראל עד כסא הכבוד, כדכתיב 'שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעונך', אפילו אם נכשלת בעוונות ממש, מגעת התשובה עד כסא הכבוד, 'עד ה' אלקיך'.

פרשת ויחי – סעודה ג' תשס"ט

'עם עוונות תשמר' – שנצטרך לתשובה סני 'מי יעמוד'; אלא 'כי עמך הסליחה' – לקבל באיזה אופן שהוא 'למען תורא' – שנוכל להחזיק ביראת שמים

איתא בקדמונים (שער רוח הקודש להאריז"ל תיקון כו; כתיב הרמ"ע מפאנו מאמר תיקוני תשובה פרק ד; של"ה הק' פרשת שמות) שימים אלו - חודש טבת ושבט הם ימי תשובה ותחנונים, תשובה הפשט חרטה לשעבר וקבלה להבא כל מה שחטאתי בשוגג כמזיד במרד ובמעל במחשבה כדיבור ובמעשה.

'שיר המעלות ממעמקים' – תשובה מעמקי הלב 'שמעה בקולי תהינה אוניך קשובות' – שמתפללים שיוכלו להתפלל

דוד המלך אומר בתהלים (קל, א), **'שיר המעלות ממעמקים קראתיך ה', 'שיר המעלות ממעמקים' הפשט מעומק הלב.** 'ה' שמעה בקולי תהינה אוניך

קשובות לקול תחנוני' (פסוק ב), באופן שטחי נראה ככפל הלשון 'ה' שמעה בקולי תהינה אוניך קשובות לקול תחנוני', אבל באמת אינו כפול, כמו שהגמרא אומרת (ברכות ד, ד) שתקנו שיאמרו לפני תפלת שמונה עשרה 'ה' שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך' (תהלים נא, יז), כלומר, שצריך להתפלל תפלה שיוכלו להתפלל, 'ה' שמעה בקולי תהינה אוניך קשובות לקול תחנוני' שמתפללים שיוכלו להתפלל, שהשי"ת יאזין לתפלותי.

'אם עונות תשמר י-ה ה' מי יעמד' (פסוק ג), איתא בזוהר הק' (ה"א סב, א) שיש פעם שיהודי שב בתשובה - תשובה אינו מספיק, אלא צריך שיהיה "תשובה סגי" ועל זה אומר הפסוק 'אם עונות תשמר י-ה' אם השי"ת ימתין ויצפה עד שיגיעו למדריגה של "תשובה סגי" 'ה' מי יעמד'.

'כי עמך הסליחה למען תורא' (פסוק ד), אם יהודי אוזח בדרגה זו שרוצה לשוב, ומחשב לעצמו שתשובה לא תעזור עד שיהא "תשובה סגי" יכול ליפול חלילה לידי יאוש, וכשנופלים ליאוש אין מגיעים ליראת הבורא אלא בדיק להיפך נופלים מיראת הבורא ואז בודאי לא יהא טוב, לכן מבקשים מהשי"ת 'כי עמך הסליחה למען תורא' אפילו שאין אוזחין בדרגה של "תשובה סגי" מבקשים 'כי עמך הסליחה' שהשי"ת ימחל שחלילה וחס לא יפלו מיראת הבורא.

פרשת ויחי – סעודה ג' תש"ע

ממעניני ההפטורה

'כי בראותו ילדיו' – שהחזיקו עצמם בקדושה 'והקדישו את קדושי יעקב' – זה מורה על ההכנה של יעקב אבינו

במדרש (שמות רבה א, ד) **"כל אלה מכוחו של יעקב שסיגל מצוה ומעשים טובים לבניו וזכה להעמיד י"ב שבטים 'איש וביתו באו'."**

ויש לומר הענין, דהנה יעקב אבינו יוסף ולוי שלשתם רומזים לקדושה אחת שהוא בחינת צדיק יסוד עולם, יעקב מצינו שאמר (בראשית מט, ג) 'ראובן בכורי אתה כוחי וראשית אוני וגו', ועיין ברש"י ז"ל שם, יוסף מצינו באשת פוטיפר (שם לט, ז) 'ולא שמע אליה וגו'', ולוי גם כן מצינו דכתיב (דברים לג, ט) 'כי שמרו אמרתך ובריתך יצורו', זה ברית מילה, שאותם שנולדו במדבר של ישראל לא מלו את בנייהם והם היו מליץ את בנייהם.

והנה איתא בספרים הק' () ובפרט בספר ראשית חכמה () דיש ג' עצות להתקדש בקדושה זו על ידי שמירת שבת קודש ועל ידי תורה ותפילה, והנה יעקב רומז לתפילה כדכתיב (בראשית כח, יז) 'וזה שער השמים', וברש"י ז"ל מקום תפילה לעלות תפילתם השמימה. ויעקב רומז גם כן לשבת קודש, כדכתיב (ישעיה נח, ג) 'אם תשיב משבת רגליך וגו' והאכלתיך נחלת יעקב אביך'. ויוסף רומז לתורה הק' כמו שאיתא ברש"י ז"ל (בראשית לו, ג) 'כי בן זקונים הוא לו', ואונקלוס תרגם 'בר חכים הוא ליה' שכל מה שלמד משם ועבר מסר לו. ולוי רומז גם כן לתפילה שאמרו שירות ותשבחות שזה ענין תפילה, ועוד דתפילה במקום תמידין (ברכות).

והנה איתא בספרים הק' () דהכנה של האב ואם מה שמקדישים עצמם זה מועיל ומסייע לבניהם שיוכלו גם כן להתקדש.

וזה יש לומר הכוונה במדרש, 'כל אלה מכוחו של יעקב שסיגל מצוות ומעשים טובים לבניו', היינו שעל ידי שיעקב אבינו ע"ה קידש את עצמו כנ"ל ועשה בזה הכנה וסיוע לבניו שיוכלו גם כן להתקדש בקדושה זו.

וזה יש לומר גם כן הרמז בפסוק (ישעיה כט, כג) **'כי בראותו ילדיו מעשי ידי בקרבנו יקדישו שמי והקדישו את קדושי יעקב וגו'**, היינו דעל ידי שרואים שבניו של יעקב התקדשו בקדושה זו, זה מורה שהכנה של יעקב היה להם סיוע בזה.

פרשת שמות – סעודה ג' תשכ"ח